

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Ομιλία του **Μανώλη Γλέζου** στην Αστυνομική Ακαδημία

Με ομιλία του κ. **Μανώλη Γλέζου** σφραγίστηκε ο εορτασμός της επετείου της 25ης Μαρτίου στη Σχολή Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας, παρουσία του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη κ. Μιχάλη Χρυσοχοϊδη, εκδήλωση στην Σχολή με αφορμή την επέτειο της 25ης Μαρτίου.

Στην εκδήλωση παρέστησαν επίσης ο Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Σπύρος Βούγιας, ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας Αντιστράτηγος Ελευθέριος Οικονόμου καθώς και οπυδαστές της Σχολής Αξιωματικών, της Σχολής Εθνικής Ασφάλειας και της Σχολής Μετεκπαίδευσης και Επιμόρφωσης της Ελληνικής Αστυνομίας.

Χαιρετισμό απηύθυναν ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη κ. Μιχάλης Χρυσοχοϊδης και ο Υφυπουργός κ. Σπύρος Βούγιας. Ακολούθησε ομιλία του κ. Μανώλη Γλέζου, ο οποίος αναφέρθηκε με παραλληλισμούς στο ρόλο που διαδραμάτισε η Ελληνική Αστυνομία στην πάροδο των χρόνων.

Μετά το πέρας της εκδήλωσης ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας απένειμε τιμητική πλακέτα στον κ. Γλέζο, ο οποίος την αφιέρωσε σε φοιτητή Ιατρικής, Υπαξιωματικό της Χωροφυλακής που δολοφονήθηκε τον Απρίλη του 1944 από τις δυνάμεις κατοχής, ενώ ο ίδιος από την

πλευρά του δώρισε στη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας την «Μαύρη Βίβλο» για τα εγκλήματα των Ναζί κατά του ελληνικού λαού.

Καλημέρα σε όλους, θα σας φανεί περίεργο σ' εσάς τα παιδιά μου και τα εγγόνια μου. Κλήθηκα να μιλήσω και να εκφραηώ τον πανηγυρικό της ημέρας. Μια πάρα πολύ δύσκολη δουλειά για μένα, γιατί μου είπαν ότι πρέπει να το συνδυάσω και με τη σύγχρονη ιστορία μας, με τον αγώνα της Εθνικής Αντίστασης και για το ρόλο που έπαιξε ειδικά η Αστυνομία εκείνη την εποχή.

Σκέφτηκα, λοιπόν, τι είδους πανηγυρικό πρέπει να εκφραηώ. Είναι ένα δύσκολο έργο για εκείνον που θέλει να ανταποκρίνεται στην ουσία και πώς να μπορέσω να ξεφύγω, να μην πω λόγια που δεν έχουν καμιά σημασία, καμιά ουσία με το περιεχόμενο.

Σκέφτηκα ότι το καλύτερο είναι να κάνω μία σύγκριση ανάμεσα στο 1821-1928, τον αγώνα του ελληνικού λαού για την απελευθέρωσή του και τον αγώνα 1940-1945, τον αγώνα πάλι του ελληνικού λαού απέναντι στο ναζισμό – φασισμό και στον αγώνα για την απελευθέρωσή του. Να κάνω έναν παραλληλισμό, να κάνω μία σύγκριση.

Πρώτη σύγκριση. Για προσέξτε ένα ιδιαίτερο στοιχείο που περνάει

απαρατήρητο και όπως το θεωρώ, πάρα πολύ σημαντικό. Δεν το λέω βέβαια πρώτη φορά σ' εσάς, το έχω ξαναπεί. Τι είναι ως ημέρα η 25η Μαρτίου και η 28η Οκτωβρίου; Είναι εθνικές επέτειοι.

Εάν πάρετε τις εθνικές επετείους των άλλων εθνών, θα δείτε ότι στην πλειοψηφία τους είναι ή επέτειοι για κάποια νίκη του έθνους τους ή είναι κάποια επέτειοι για την ενθρόνιση ενός βασιλιά.

Είμαστε το μόνο έθνος, που και οι δυο επέτειοι είναι απόφαση για αγώνα. Δεν εξετάζουμε το αποτέλεσμα, εξετάζουμε άλλο. Την απόφαση που παίρνουμε να αγωνιστούμε. Και η 25η Μαρτίου και η 28η Οκτωβρίου είναι αποφάσεις του λαού στο σύνολό του, άλλο αν εκφράστηκαν, με τον έναν τον «Α» ή «Β» τρόπο, αποφάσεις για αγώνα. Δεν εμπεριέχουν το αποτέλεσμα, δεν μας ενδιαφέρει το αποτέλεσμα, μας ενδιαφέρει ότι παίρνουμε απόφαση να αγωνιστούμε. Το πρώτο στοιχείο παραλληλισμού και ταυτότητας ανάμεσα σ' αυτές τις δυο επέτειοι.

Το δεύτερο στοιχείο που θα ήθελα είναι ότι μορφολογικά το ένα φαίνεται να με επανάσταση του ελληνικού λαού να απελευθερωθεί ύστερα από 400 χρόνια σκλαβιάς, το δεύτερο είναι μία αντίσταση, δηλαδή έχουμε ελευθερωθεί και αντιστεκόμαστε απέναντι στον εχθρό ο οποίος θέλει να μας υποδουλώσει.

Αλλά εάν δούμε στην ουσία το εννοιολογικό περιεχόμενο και η επανάσταση για τη λευτεριά και η αντίσταση να μην σκλαβωθούμε ουσιαστικά είναι το ίδιο πράγμα, είναι αγώνας επίσης για τη λευτεριά. Πάνω απ' όλα η λευτεριά του έθνους.

Ένα άλλο στοιχείο ουσιαστικό είναι και στη μια περίπτωση και στην άλλη ότι έχουμε καθολικότητα στη συμμετοχή του λαού. Θα φανεί παράξενο, αλλά στην πρώτη περίπτωση αναζητάει κανείς να βρει κενά και δεν βρίσκει. Έχει εξεγερθεί όλος ο Ελληνισμός από τη Βλαχία μέχρι το Μοριά, από τα Νησιά μας μέχρι το Δούναβη, όλος ο Ελληνισμός εκείνης της εποχής έχει εξεγερθεί. Και από την άλλη πλευρά της αντίστασης απέναντι στον εχθρό θα δούμε και θα διαπιστώσουμε αυτό που είναι το γεγονός, ότι όλος ο ελληνικός λαός αντιστέκεται.

Παράδειγμα. Ήδη από τις θεωρήσεις θα έχετε παρακολουθήσει και θα έχετε δει να μιλάνε και να τονίζουν για τη συμβολή, δεν έχουν πάρει, τηλεοπτικές λήψεις δεν έχουν γίνει, αλλά σε πίνακες ζωγραφικής η τέχνη το έχει αναδείξει, η Γυναίκα της Πίνδου και περιορίζεται, εγκλωβίζεται μάλλον το ουσιαστικό περιεχόμενο στις γυναίκες της Πίνδου.

Εάν πάτε στα αρχεία του ελληνικού Στρατού θα δείτε ότι εκεί τα έγγραφα των Σωματαρχών που πήραν μέρος στον πόλεμο της Αλβανίας να καταγράφουν ένα σημαντικό γεγονός, ότι μαζί με το στρατό ο οποίος αποτελούσαν σε εκείνη τη φάση από τα παιδιά των Ηπειρωτών, τα παιδιά του λαού της Ηπείρου να λένε, ότι μαζί ήταν και οι γονείς τους, η μάνα τους, ο πατέρας τους, τα αδέρφια τους, οι οποίοι απλώς δεν τους φέρανε φομπί όπως καταγράφεται ή δεν τους πήγαιναν νερό, αλλά ζαλωνόντουσαν τους μιάντες έλξεως μεταφοράς των πυροβόλων και ανέβαζαν οι γυναίκες τα πυροβόλα πάνω στα βουνά ή με σκαπτικά εργαλεία έσκαβαν τους δρόμους για να περάσουν τα βαρέα οχήματα ή τους εφοδιαζαν με πολεμοφόδια.

Δηλαδή, όταν λέω όλος ο λαός πολεμούσε, ήταν όλος ο λαός. Θέλετε να το πάμε στην πολιτική του πλευρά, γιατί υποχρεώθηκε ο δικτάτορας ο Ιωάννης Μεταξάς να δώσει στη δημοσιότητα το γράμμα του Νίκου Ζαχαριάδη του Γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος που ήταν στη φυλακή, δεν θα μπορούσε να το παραλείψει;

Γιατί κατανόησε ο ίδιος ότι έχει ανάγκη και τη συμμετοχή των Κομμουνιστών που τους είχε σε εξορίες και στα στρατόπεδα. Για να καταλάβετε ότι όλο το έθνος καθολικά αντιμετώπιζε τον αντίπαλο. Και πέρα απ' όλα αυτά πρέπει να σημειώσω ότι όλη η Ελλάδα είχε μεταβληθεί εκείνη την εποχή, πάμε στα μετόπισθεν, σε ένα, να το πω υφαντουργείο, που ύφαιναν όλες οι γυναίκες με δικά τους έξοδα από τα γάντια, τα πουλόβερ, τα κασκόλ, τους μπερέδες των στρατιωτών μας, όλος ο λαός πολεμούσε.

Και γι' αυτό έγινε και το θαύμα. Δηλαδή τι έγινε; Μέχρι τότε ο άξονας νικούσε σε όλα τα μέτωπα, Ασία, Αφρική, Ευρώπη, σε όλα τα μέτωπα νικούσε, δεν είχε υποστεί ως τότε καμιά ήττα και υπέστη από τον ελληνικό λαό την πρώτη ήττα. Το αίτητο του άξονα κατέπεσε. Πολλά θα μπορούσα να λέω, αλλά σημειώνω μονάχα μία φράση του Ούνιτσον Τζόρτζι: **«Από τώρα και στο εξής θα λέμε «οι ήρωες πολεμούσαν τους Έλληνες».**

Και ένα άλλο που έχω βιώσει προσωπικά. Με κάλεσαν οι Γάλλοι αντισσασιακοί να μου δείξουν την αντίστασή τους στη Γαλλία. Πήγαμε στα υψίπεδα του Βερκόρ στις Άλπεις, όπου είχαν κατασφάξει οι Γερμανοί Αλεξιπτωπιστές, χιλιάδες άμαχοι πληθυσμού, κατεβήκαμε μετά στην Γκρενόμπλ με τις τεράστιες μάχες που είχε δώσει η αντίσταση εκεί και τελικά με έφεραν στα σύνορα Γαλλίας – Ιταλίας και μου λένε «Μανώλη εδώ αρχίσαμε εμείς πρώτοι από εσάς την αντίσταση» επειδή ήξεραν πως εμείς υπερηφανευόμαστε για την αντίστασή μας, λένε «πρώτοι εμείς αρχίσαμε την αντίσταση Μανώλη εδώ ως κατεχόμενος λαός».

Λέω, «τι κάνατε;» «Υψώσαμε πανό προς την πλευρά της Ιταλίας και στα πανό πάνω γράφαμε: **Έλληνες προσοχή μην προχωρήσετε παραπέρα από εδώ και πέρα αρχίζει η Γαλλία**». Με το γαλαπικό τους χιούμωρ θέλουν να τονίσουν ότι εμείς ρίξαμε τους Ιταλούς στη θάλασσα, αποβιβαστήκαμε στη Χερσόνησο της Ιταλίας, ανεβήκαμε ως επάνω, φτάσαμε ως τη Γαλλία και λένε, μην προχωρήσετε παραπέρα, από εδώ και πέρα αρχίζει η Γαλλία. Η σημαντικότερη συμβολή του ελληνικού λαού ήταν αυτή, δώσαμε την ελπίδα στους σκλαβωμένους λαούς της Ευρώπης ότι μπορούν να αντισταθούν, ότι υπάρχει ελπίδα για το μέλλον, γιατί μέχρι τότε δεν βλέπανε από πουθενά καμιά ελπίδα.

Να πάμε στην περίοδο του 1821-1828. Ο Ιμπραήμ έχει αποβιβαστεί, έχει καταλάβει σχεδόν όλη την Πελοπόννησο και ετοιμάζεται να προχωρήσει προς την περιοχή πέρα από το Ναύπλιο και τρέχει ο Μακρυγιάννης και φτιάχνει τα ταμπούρια, τα ελάχιστα που είχε εκεί, στους Μύλους του Αναπλιού, είναι ακριβώς απέναντι από το Ναύπλιο. Και ο Ναύαρχος Δεριγνύ είδε την κίνησή του, πάει κοντά με το πλοίο, του ζητάει να τον δει και του λέει τι είναι αυτή η τρέλα που κάνεις, μπορείς να αντιμετωπίσεις εσύ με λίγους άνδρες αυτόν τον τεράστιο στρατό του Ιμπραήμ;

Και γράφει στα απομνημονεύματά του ο Μακρυγιάννης: **«Και ήρθε να μου πει αυτό που κάνω είναι τρελό. Και του απάντησα,**

μπορεί να είμαστε λίγοι και μπορεί να σκοτωθούμε, αλλά εμείς εδώ που είμαστε έχουμε πάρει απόφαση να πεθάνουμε. Και όποιος πάρει απόφαση να πεθάνει, μπορεί και να χάσει, αλλά μπορεί και να κερδίσει». Και τις περισσότερες φορές αυτός που έχει πάρει απόφαση να κερδίσει, κερδαίνει, χρησιμοποιού τη λέξη ακριβώς του Μακρυγιάννη, κερδαίνει, κερδίζει, ποιος; Όποιος

“Έλληνες προσοχή μην προχωρήσετε παραπέρα από εδώ και πέρα αρχίζει η Γαλλία”

έχει πάρει απόφαση να αγωνιστεί. Κάνω αυτόν, λοιπόν, τον απαραίτητο προβληματισμό για να δείξω πόσο η μία περίοδος είναι ταυτισμένη απόλυτα με την άλλη. Πώς έγινε αυτή η προετοιμασία εκείνη την εποχή; 400 χρόνια σκλαβιάς, δεν υπάρχει στην παγκόσμια ιστορία ένας λαός που να έχει σκλαβωθεί 400 χρόνια και να ξαναβρεί τη λευτεριά του.

Πώς; Η προσπάθεια αυτή έγινε αυτόβουλα, είναι αυτογενής από τις περίφημες κοινότητες των Ελλήνων. Οι των Ελλήνων κοινότητες πλάθανε την εθνική συνείδηση. Η κάθε κοινότητα από μόνη της, δεν ξέρουμε και δεν είναι γνωστό εάν ερχόταν σε επαφή με την άλλη, τα στοιχεία λένε ότι ερχόταν, αλλά δεν είναι τεκμηριωμένη απόλυτα. Η ουσία είναι ότι αυτό που γινόταν στο ένα μέρος, γινόταν και στο άλλο. Φτάχανε σχολεία συνεχώς οι Έλληνες, χωρίς να έχουν προσέξει το Υπουργείο Παιδείας, αυτογενώς η κάθε πόλη, το κάθε χωριό έφταχνε ό,τι μπορούσε και φτάχνανε σχολές και εκεί μέσα πλάθονταν η εθνική συνείδηση.

Η Φιλική Εταιρεία βρήκε αργότερα την προετοιμασία αυτή και μπόρεσε να οργανώσει το κίνημα της επανάστασης, αλλά η προετοιμασία υπήρξε και ήταν από εκείνο που έπλασαν οι Κοινότητες των Ελλήνων, εκεί πλάθονταν η εθνική συνείδηση.

Για σκεφτείτε ένα περίεργο πράγμα, ότι τα καράβια των Σπεισιωτών, των Υδραίων και των Ψαριανών έπαιρναν ελληνικά ονόματα αρχαίων Ελλήνων, η προσπάθεια και η σύνδεση, χωρίς να υπάρχει Υπουργείο Παιδείας να συνδεθεί η ιστορία του ελληνικού λαού η παλιά με την καινούργια, αυτή που χτίζανε και είχαν πολύ μεγάλες απόπειρες και μεγάλες αποτυχίες.

Θα ξεχάσετε τον Λάμπρο τον Κατσώνη, κατάφερε μετά τα Ορλοφικά, μετά δηλαδή την είσοδο εδώ από το Γιλβερτάρ του ρωσικού στόλου και τα γεγονότα που έγιναν το 1770-1774 να πει εκείνο το περίφημο ο Λάμπρος Κατσώνης «**Εσύ Βασίλισσα μπορεί να έκανες τη Συνθήκη σου, ο Λάμπρος ο Κατσώνης δεν την υπογράφει. Δεν συνυπογράφει τη Συνθήκη που κάνεις εσύ με τους Τούρκους και συνέχισε τον αγώνα**». Και είχε εναντίον, τους κοτζαμπάσηδες, όταν ηττήθηκε για σκεφτείτε βγήκε και ένα τραγούδι από τους Κοτζαμπάσηδες: «Αν σ' αρέσει Μπάριμπα Λάμπρο ξανατέρνα από την Άνδρο», για να δείτε και την επίθεση που είχε υποστεί, θα το δούμε και παρακάτω σ' αυτή τη δουλειά.

Για να δούμε τώρα άλλου είδους ταυτότητες γύρω από το θέμα. Ταυτότητες σημαντικές. Και εδώ μπαίνω και στο θέμα που με παρακάλεσαν να μιλήσω, για το ρόλο της Αστυνομίας. Η Αστυνομία ως θεσμός πάντοτε είναι στην υπηρεσία του έχοντος την εξουσία, ανεξάρτητα ποιος είναι. Αυτά είναι που διδάσκονται, ελπίζω όχι σ' εσάς, για το ρόλο της Αστυνομίας σε άλλα μέρη. Δηλαδή η Αστυνομία πρέπει να παίζει αυτόν το ρόλο. Τι έκανε η Αστυνομία στις δύο περιπτώσεις, οι αρματολοί, αυτοί δηλαδή που φυλάγανε τα Δερβένα, που φυλάγανε τα περάσματα, αυτοί που χρησιμοποιούνταν, να το πω έτσι, χωροφύλακες, οι αρματολοί πήραν τα όπλα και πολέμησαν για την ανεξαρτησία του έθνους στο σύνολό τους, δεν έχουν παρασπονδίες εδώ.

Τι έκανε η Ελληνική Αστυνομία την περίοδο της κατοχής; Είναι παγκόσμιο φαινόμενο του θεσμού που έχει η Αστυνομία, σε όλες τις περιπτώσεις, υποχρεωτικά ως θεσμός,

έπρεπε να υπηρετήσει τον κατακτητή, δεν τον ενδιέφερε η αλλαγή, έπρεπε να υπηρετήσει τον κατακτητή. Δεν έχει αναδειχθεί και δεν έχει αναδειχθεί φοβάμαι ούτε σ' εσάς το γεγονός, η πρώτη ανακοίνωση που έβγαλε η αστυνομία στις 31 Μαΐου 1941 ύστερα από ένα μήνα και ενώ, προσέξτε, επειδή ο ρόλος της Αστυνομίας είπαμε εννοούν αυτός είναι, τους αφήσανε και είχαν όπλα, από τους στρατιωτικούς αφαίρεσαν τα όπλα, από την αστυνομία δεν αφαίρεσαν τον οπλισμό της.

Λοιπόν, σ' αυτήν την ανακοίνωση που λυπούμαι που δεν σας τη διδάσκουν αναφέρεται μέσα και γράφεται, ότι η στάση της Αστυνομίας ήταν υπέρ των εκδηλώσεων του λαού, για όλες τις περιπτώσεις που ο λαός φερόταν εχθρικά απέναντι στα στρατεύματα κατοχής. Όχι απλώς ήταν υπό την ανοχή της Αστυνομίας, αλλά τα έκρυβε η Αστυνομία. Όταν δηλαδή πήγε το ανακοινωθέν, τα τρόφιμα λέει τα πουλάνε οι Έλληνες ακριβότερα στους Γερμανούς απ' ό,τι πωλούνται κι ενώ το ξέρει η Αστυνομία δεν μιλάει, μια περίπτωση. Και καταλαβαίνω από σας, από την έκφραση του προσώπου σας, δεν το έχετε διδαχθεί. Υπεύθυνοι της Σχολής, εγώ τα λέω, και του Υπουργείου.

Δεν θα έπρεπε αυτό να βρίσκεται αποτυπωμένο και να φαίνεται η πρώτη αντίσταση της Αστυνομίας απέναντι στον κατακτητή; Πέρα από το γεγονός ότι η Αστυνομία μπορεί να ήταν αυτός ο ρόλος της και θα εξηγήσω παρακάτω τι εννοώ, διεθνώς έτσι καταχωρίζεται, η αντίσταση άρχισε. Πήραν τα όπλα πάρα πολλοί Σταθμοί Χωροφυλακής, Σταθμάρχες Χωροφυλακής και προσχώρησαν στο αντίρτικο. Αναφέρω το όνομα του Βενετσιάνοπου από τους πρώτους, αναφέρω του Μουσιάκα, πάρα πολλοί. Πήραν ολόκληρο το Σταθμό Χωροφυλακής και πήγαν στο αντίρτικο. Δεν υπέκυψαν.

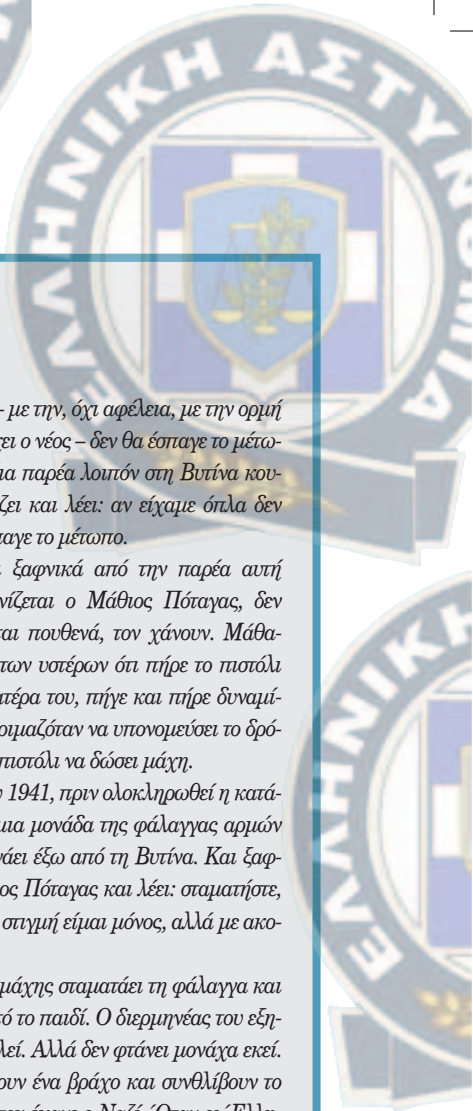
Και προσέξτε τώρα το σημαντικό. Είμαστε το μοναδικό έθνος της Ευρώπης όπου απήργησε η Αστυνομία. Το καταλαβαίνετε; Απήργησε. Δηλαδή τα αιτήματα ήταν το ψωμί, το νερό, το ηλεκτρικό, αυτά τα αιτήματα τα απλά που ζητάγανε τότε, αλλά στην ουσία ήταν αγώνας εναντίον του κατακτητή. Απήργησαν εναντίον του, το μοναδικό έθνος στην Ευρώπη, δεν υπάρχει άλλο. Κράτησε η απεργία πολύ. Απέλυσαν 450 Αστυνομικούς για να κάμψουν το φρόνημα. Συνέχισαν οι απεργιοί τον αγώνα και τελικά σταμάτησαν την απεργία μόνο όταν επανειπροσέλαβε τους 450. Φυσικά δεν ήταν εύκολο. Ξεδιάλυαν 40 Αστυνομικούς, τους οποίους πέρασαν από Στρατοδικείο και τους δίκασαν με υψηλότερες ποινές. Ευτυχώς δεν υπήρξε στην περίπτωση αυτή, θανατική καταδίκη.

Πέρα απ' αυτό, ο ίδιος ο Έβερτ ο αρχηγός της Αστυνομίας συμμετείχε στον αντιστασιακό αγώνα. Πέρα απ' αυτό κατάφερε το εθνικό απελευθερωτικό μέτωπο μέσα στην ίδια την Αστυνομία να δημιουργήσει – με επικεφαλής τον Αστυνομικό Τοσατόγα – αντιστασιακή οργάνωση μέσα στην ίδια την Αστυνομία. Δηλαδή είμαστε το μοναδικό έθνος που μετέτρεψε το ρόλο της Αστυνομίας. Να κάνω μια παρένθεση και να πω ότι πάντοτε η εξουσία,

τους αγωνιστές προσπαθεί να τους σπρέψει εναντίον, το λαό εναντίον των αγωνιστών, προσπαθεί να τους απομονώσει από το λαό, προσπαθεί να βρει τρόπους να τους ξεπλύνει, αν είναι δυνατόν. Ή μάλλον προηγούμενα να πω τούτο.

Για σκεφτείτε, βρέθηκαν σε μεγάλη αδυναμία οι γλωσσολόγοι να μεταφράσουν τη λέξη «κλέφτες». Πώς θα μεταφραστεί σε άλλες γλώσσες η λέξη «κλέφτες»; Θα πεις: οι παραβάτες του Κοινού Πονηκού Δικαίου; Τελικά έγι-

νε μια συμφωνία με τους γλωσσολόγους όλης της οικογένειας ότι δεν θα μεταφράζεται η λέξη «κλέφτες» αλλά θα γράφεται με λατινικά στοιχεία «kleftes».

Για μας οι κλέφτες είναι οι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης εκείνη την εποχή και υπάρχει ένας περίφημος στίχος του Παλαμά που τονίζει.

«Και τους κράζανε των κάμπων οι κιοτήδες κλέφτες κι απελάτες και προδότες και ήσαν οι γενναίοι των γενναίων». Κάντε την αποκατάσταση.

Είναι χαρακτηριστικό αυτό το στοιχείο και πάρα πολύ σημαντικό. Το επαναλαμβάνω. «Και τους κράζανε των κάμπων οι κιοτήδες κλέφτες κι απελάτες και προδότες και ήσαν οι γενναίοι των γενναίων». Θέλω να εμβυθύνετε μέσα σ' αυτό, διότι να πω κάτι εντελώς ατομικά. Σκεφτείτε ότι οι πρώτοι που με ονόμασαν ότι είμαι προδότης ήταν οι κατακτητές. Το ξέρετε; Και με επίσημη ανακοίνωση.

Ήμουν ο προδότης της πατρίδας μου επειδή κατέβασα τη οβίαστικα από την Ακρόπολη. Και από εκεί με συνόδευε σε όλη μου τη ζωή αυτή η ιστορία. Ήμουν πάντοτε ο εχθρός της πατρίδας μου. Και μη ξεχνάτε ότι μια από τις καταδίκες μου είναι ότι καταδικάστηκα ως κατάσκοπος της πατρίδας μου, είμαι κατάσκοπος της πατρίδας μου.

Φυσικά κάποια στιγμή στη Βουλή, δεν ξέρω αν το θυμούνται οι παλιότεροι εδώ μέσα, γύρισα και είπα και θύμισα στους άλλους Βουλευτές, τώρα όλοι εσείς, λέω, με θεωρείτε κατάσκοπο της πατρίδας; Και το είπα έτσι γελαστά γιατί δεν ζήτησα ποτέ εκδίκηση και ευτυχώς βρέθηκε μια δικαστίνα η οποία ζητώντας ένα πιστοποιητικό από την πατρίδα μου, είδε το ποινικό μου μητρώο και είδε μια σωρεία καταδικών εναντίον της πατρίδας μου.

Ήθελα να αποσπάσω μέρος εκ του όλου της χώρας και να το παραδώσω στους ξένους, ήθελα, έκανα του κόσμου τα εγκλήματα εναντίον της πατρίδας μου και απεφάσισα και σε συνειδήσση, τα έχεις όλα. Τώρα ποινικά, τυπικά, είμαι με λευκό ποινικό μητρώο. Άλλο τι λέει η ιστορία, αλλά τυπικά είμαι με λευκό ποινικό μητρώο, σαν να μην έχω καταδικαστεί ποτέ στη ζωή μου.

Λοιπόν, τρεις φορές σε θάνατο καταδίκη, 28 καταδίκες για πολιτικά αδικήματα ως διευθυντής των εφημερίδων «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» και «ΑΥΓΗ» και είμαι με λευκό ποινικό μητρώο. Είναι κι αυτό από τα παράδοξα της ιστορίας. Λοιπόν, έχει ιδιαίτερη σημασία αυτό που το λέω για να πω ότι, και να μην σας κουράζω περισσότερο, ποιο είναι το κύριο στοιχείο σε όλη αυτή την ιστορία; Πότε καταφέρνει ο λαός, ο δικός μας και δημιουργεί; Καταφέρει μονάχα όταν το συνειδός του, το επίπεδο συνειδητότητάς του φτάσει στο σημείο να πει: πρέπει και εγώ να θυσιάσω τη ζωή μου για το σύνολο.

Αναφέρεται ότι το κατέβασμα της σημαίας είναι η πρώτη αντιστασιακή πράξη. Και το είπαν και χθες σε μια εκπομπή ξανά. Δεν είναι η πρώτη και το έχω πει επανειλημμένα και επιμένω σ' αυτό. Η πρώτη αντιστασιακή πράξη έγινε από τον Μάθιο Πόταγα, ένα παιδί 17 χρονών, φοιτητή της Βαρβακείου, αλλά επειδή είχαν κλείσει στον πόλεμο με την Ιταλία τα σχολεία είχε πάει στο χωριό του στη Βυτίνα. Τότε μας παίρνανε στρατιώτες από τα 21 και πάνω. Εμείς είχαμε ζητήσει να πάμε στρατιώτες όλοι οι νέοι. Δεν μας επέτρεψαν και πήγαμε και αντικαταστήσαμε εμείς οι φοιτητές τους υπαλλήλους του Δημοσίου που είχαν πάει στο μέτωπο και είχε αδειάσει η θέση τους, εθελοντικά τα χρόνια του πολέμου. Αλλά όλοι οι νέοι λέγαμε, αν είχαμε όπλα

εμείς – με την, όχι αφέλεια, με την ορμή που έχει ο νέος – δεν θα έσπαγε το μέτωπο. Μια παρέα λοιπόν στη Βυτίνα κουβεντιάζει και λέει: αν είχαμε όπλα δεν θα έσπαγε το μέτωπο.

Και ξαφνικά από την παρέα αυτή εξαφανίζεται ο Μάθιος Πόταγας, δεν φαίνεται πουθενά, τον χάνουν. Μάθαμε εκ των υστέρων ότι πήρε το πιστόλι του πατέρα του, πήγε και πήρε δυναμίτες

από τα νταμάρια της περιοχής και ετοιμαζόταν να υπονομεύσει το δρόμο μόλις φτάνανε οι Γερμανοί και με το πιστόλι να δώσει μάχη.

Εμφανίζεται ένα πρωινό στις 2 Μαΐου 1941, πριν ολοκληρωθεί η κατάληψη της Πελοποννήσου. Εμφανίζεται μια μονάδα της φάλαγγας αρμών μάχης Αδόλφος Χίτλερ Ες – Ες να περνάει έξω από τη Βυτίνα. Και ξαφνικά πετάγεται στη μέση άοπλος ο Μάθιος Πόταγας και λέει: σταματήστε, δεν θα σκλαβώσετε την Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή είμαι μόνος, αλλά με ακολουθεί πίσω μου όλος ο ελληνικός λαός.

Ο Γερμανός Διοικητής των αρμάτων μάχης σταματάει τη φάλαγγα και ρωτάει το παιδί τον διερμηγέα τι λέει αυτό το παιδί. Ο διερμηγέας του εξηγεί και τραβάει το αυτόματο και τον εκτελεί. Αλλά δεν φτάνει μονάχα εκεί. Διατάζει τους στρατιώτες του και παίρνουν ένα βράχο και συνθλίβουν το κεφάλι του νεκρού Μαθιού. Τη δουλειά του έκανε ο Ναζί. Όταν οι Έλληνες έχουν τέτοια κεφάλια που βγάζουν τέτοιες ιδέες, πρέπει να συνθλιβονται. Τη δουλειά του έκανε ο Ναζί.

Αλλά για να δούμε, το παιδί γιατί άλλαξε γνώμη. Κάνω μια πρόταση σκέψαν, στην κρίση σας, Σκέφτηκε, εάν βάλω τους δυναμίτες κι αν καταφέρω να τινάξω τον στρατό κι αν πάρω το όπλο και πολεμήσω και σκοτώσω μερικούς, τι θα γίνει; Εγώ θέλω να στείλω ένα μήνυμα. Επαναλαμβάνω, σταματήστε, δεν θα μας σκλαβώσετε. Δηλαδή με τα όπλα μπορεί να μας νικήσετε, αλλά τη ψυχή μας δεν πρόκειται να την σκλαβώσετε. Και μη νομίζετε ότι είμαι μόνος, πίσω μου ακολουθεί αλόκληρος ο ελληνικός λαός. Ειδοποίηση προς τον Γερμανό και ειδοποίηση προς τον ελληνικό λαό. Εγώ προσφέρω τη ζωή μου, τα νιάτα μου, μη το ξεχνάτε, πρέπει κι εσείς κάτι να κάνετε.

Αυτό είναι το μήνυμα. Αυτός είναι ο αγώνας και βάσει αυτού του αγώνα, του ότι ένα παιδί 17 χρονών φτάνει στο ύψος της συνειδητότητας να θυσιάσει για το σύνολο, αποδεικνύει και από κει και πέρα όλη την ιστορία των αγώνων του ελληνικού λαού. Γι' αυτό το λόγο καθηλώσαμε εδώ 13 επίλεκτες γερμανικές μεραρχίες, που θα ήταν στο μέτωπο αλλιώς. Γι' αυτό το λόγο καθυστερήσαμε και σχέδια του Χίτλερ στην αρχή του '40 με τους Ιταλούς και με τους ίδιους τους Γερμανούς και μηήκε στη μέση, όπως λένε, ο στρατηγός χειμώνας και επέτρεψε στη Σοβιετική Ένωση να οπλιστεί.

Είμαστε το μοναδικό έθνος που δεν πέτυχε η πολιτική επιστράτευση. Πέτυχε σε ολόκληρη την Ευρώπη, δεν πέτυχε στην Ελλάδα. Το μάθαμε οι αντιστασιακές οργανώσεις και ενωμένες όλες πήγαμε την ίδια μέρα, είχε οργανωθεί έτσι. Καταλάβαμε τις Νομαρχίες, καταλάβαμε το Υπουργείο Εργασίας και κάναμε τις καταστάσεις. Εάν πήγαν εργάτες στα στρατόπεδα της Γερμανίας πήγαν από τα μπλόκα που συλλαμβάνανε, αλλά δεν πήγαν, η πολιτική επιστράτευση απέτυχε. Ματαιώσαμε με συνεχείς αγώνες ενωμένοι, όλος ο ελληνικός λαός, την κάθοδο των Βουλγάρων, πέρα από την αρχική κατοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης που είχαν, τη ματαιώσαμε και είμαστε το μοναδικό έθνος που δεν έστειλε στρατό

να πολεμήσει στο ανατολικό μέτωπο εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης.

Από την αρχή φτιάξανε – με μανία το κυνηγήσανε αυτό οι Γερμανοί – την ΕΣΠΟ. Προσέξτε ένα περίεργο όνομα. Εθνική Σοσιαλιστική – παρακαλώ – Πατριωτική Οργάνωση (ΕΣΠΟ). Από Γερμανούς αξιωματικούς και Έλληνες προδότες, συνεργάτες τους δημιούργησαν την ΕΣΠΟ με στόχο να φτιάξει στρατό να τον στείλει στο ανατολικό μέτωπο. Και πήγε η οργάνωση ΠΕΑΝ, η Πανελλήνια Ένωση Αγωνιζομένων Νέων, με επικεφαλής τον αξιωματικό της Αεροπορίας τον Περρικό και ανατίναξε την ΕΣΠΟ. Την ανατίναξε και ματαιώθηκαν τα σχέδια.

Το 1965 είχα προσκληθεί στη Μόσχα στα 20 χρόνια από την απελευθέρωση της Ευρώπης από τον ναζισμό και εκεί μπροστά στους Σοβιετικούς στρατάρχες είπα ότι είμαστε το μοναδικό Έθνος που δεν ήρθε στρατός να σας πολεμήσει και σηκώθηκε ο στρατάρχης Μπουτιόνι και λέει: έχει δίκιο ο Μανώλης. Συλλάβαμε αιχμαλώτους από όλες τις φυλές του Ισραήλ. Τέτοιο φρούτο δεν πιάσαμε. Ήταν παλιός τοαρκικός αξιωματικός και μιλούσε μ' αυτού του είδους τη φρασεολογία. Τέτοιο φρούτο δεν πιάσαμε. Και λέω: βεβαίως δεν πιάσατε διότι δεν ήρθε κανείς να σας πολεμήσει. Ξέρετε ότι πήγαν από τη Λατινική Αμερική, από τη Νότιο Αφρική, από τις Ινδίες, από παντού, φτιάξανε στρατό και πήγε να πολεμήσει. Μόνο οι Έλληνες απέχουν.

Δεν το λέω για να καμαρώσουμε. Το λέω για ένα λόγο, ότι όταν ολόκληρος ο ελληνικός λαός είναι ενωμένος, μπορεί να πετύχει τα πάντα. Όταν η διχόνοια μπει μέσα, όταν αυτό που οι ίδιοι οι Έλληνες έχουν με ρήση διατυπώσει «**το δις εξαμαρτείν ουκ ανδρός σοφού**», όταν αυτό το παραβιάζουν τότε χανόμαστε. Εκείνο που χρειάζεται είναι η ενότητα μας. Εκείνο που χρειάζεται είναι να μην ξεχνάμε την ιστορία μας. Και ένας από τους λόγους που δέχθηκα να έρθω να μιλήσω σε σας είναι γιατί λαός που ξεχνάει την ιστορία του θα επαναλάβει οποιοδήποτε τα ίδια λάθη και δεν πρόκειται να προχωρήσει ποτέ. Πρέπει κάθε φορά να μελετάμε το παρελθόν για να βλέπουμε τα λάθη μας και να μην ξεχνάμε.

Εδώ τώρα θα πω και το λόγο μου που ίσως πικράνει μερικούς, αλλά θα τον πω. Σας είπα την κουβέντα την προηγούμενη, κάποια στιγμή ότι θα επανέλθω στο θέμα. Στην αρχαία Ελλάδα υπήρχε η πόλις που τη συγκροτούσαν όχι τα κτίρια, αλλά οι πολίτες. Και όταν οι πολίτες ασκούσαν οι ίδιοι πολιτική και δεν την αναθέτανε σε εξ επαγγελματός πολίτικούς, το αποτέλεσμα ήταν ο πολιτισμός. Και ήταν τόσο ριζωμένο μέσα στους Έλληνες εκείνης της εποχής αυτό το αίσθημα ώστε υπήρχε και η λέξις «άπολις», σπληνικό «α» μπροστά από την πόλη.

Ο άπολις ήταν αυτός που δεν συμμετείχε στα κοινά, που δεν έπαιρνε μέρος στις εκδηλώσεις που όλοι μαζί συναποφάσιζαν το τι θα γίνει και γι' αυτό ο Σόλωνας, ένας από τους πρώτους νομοθέτες της αρχαίας Ελλάδας, με νόμο όταν τον κάλεσαν οι Αθηναίοι να φτιάξει τους νόμους είπε: ο άπολις θα εξορίζεται. Δεν θες να συμμετέχεις στα κοινά; Άρα δεν μπορείς να είσαι πολίτης αυτής της χώρας, θα σε εξορίζουμε, και τον εξόριζαν.

Προσέξτε λοιπόν, έχουμε την πόλη που αποτελείται από πολίτες που ασκούν οι ίδιοι πολιτική και το παράγωγο είναι ο πολιτισμός. Τα πήγαν αυτά οι ξένοι και με μεγάλη εμβριθεία τα μελέτησαν και είπαμε κι εμείς να προσφέρουμε κάτι σ' αυτόν τον ορμαθό των λέξεων, πόλις, πολίτης. Να μην ξεφύγουμε από τη μορφολογική πλευρά, από το σημαίνον της λέξης. Να χρησιμοποιήσουμε κι εμείς κάτι από το «πολ» και μας έστειλαν την «POLICE». Το μόνο που μας έστειλε η Δύση ήταν το όργανο καταστολής των λαϊκών και κοινωνικών και πολιτικών αγώνων. Δεν μπόρεσε να μας στείλει τίποτε άλλο. Δεν μπόρεσε να προσθέσει τίποτα σ' αυτή την ιστορία παρά το θέμα ότι να συμμετάσχω κι εγώ σ' αυτόν τον ορμαθό των λέξεων, να μην ξεφύγω από τη

μορφολογική πλευρά και γι' αυτό ορίστε, σας στέλνω την «POLICE». Αυτό μας έστειλε, και δυστυχώς εδώ είναι το θέμα, κατά πόσο το υπηρετούμε αυτό ή δεν το υπηρετούμε.

Ποιος είναι ο ρόλος της Αστυνομίας; Να καταστέλλει τους λαϊκούς αγώνες ή να κυνηγάει τους παραβάτες του Κοινού Ποινικού Δικαίου; Αυτό το πρόβλημα. Ίσως με ένα μικρό τέτοιο ερώτημα εγκαταλείπω το βήμα και την ομιλία μου και θα γίνει ειδική συνάντηση όπου θα κουβεντιάσουμε το θέμα, θα το συζητήσουμε. Όχι ήρθα εδώ είπα και είστε υποχρεωμένοι να με ακούσετε και εσείς να μην έχετε λόγο. ΟΧΙ. Θα έχετε λόγο. Με ακούσατε ήδη. Θα είστε προετοιμασμένοι.

Δεν θα υπάρξει καν εισήγηση. Κατευθείαν ερωτήσεις, όπως κάνω με τα άλλα σχολεία, με Πανεπιστημιακές Σχολές, κατευθείαν συζήτηση και όχι ρωτάει – απαντώ και δεν επιτρέπεται από κει και πέρα η συζήτηση. Πάλι ο ίδιος μπορεί εάν διαφωνεί να συνεχίσει τη συζήτηση μαζί μου. Και σας προετοιμάζω. Πιστεύω – είδα, έχω μια εμπειρία πια, βλέπω τα πρόσωπα πώς ανταποκρίνονται – να ξεπεράσετε τη Σχολή, το Λύκειο του Ηρακλείου που η συζήτηση κράτησε 4,5 ώρες. Εσείς να το ξεπεράσατε, ελπίζω.

Με την ελπίδα ότι η συνάντηση η δική μας ανοίγει ένα νέο δρόμο για το κοινωνικό σύνολο για το ρόλο της Αστυνομίας, σας ευχαριστώ – θα σας φανεί παράξενο αυτό που θα πω – για τη διδαχτή που μου δώσατε. Όσο κι αν φαίνεται περίεργο, με διδάξατε τώρα εμένα. Έχω διδαχθεί από όλη αυτή την αιμόσφαιρα. Η συμπεριφορά η δική σας, τα πρόσωπα τα δικά σας, ο τρόπος που ανταποκρίνονται σε κείνο που τονίζω, γιατί έχω μια εμπειρία στις ομιλίες μου πώς ανταποκρίνεται το κοινό, διαπιστώνω τα αδύνατα σημεία της ομιλίας μου και τα δυνατά. Ευχαριστώ όλους σας για τη διδαχτή που μου δώσατε.

Ευχαριστώ για την πλακέτα. Τιμή μου μεγάλη το θεωρώ, αλλά σας μου επιτραπεί να το αφιερώσω σε έναν φοιτητή της Ιατρικής που υπηρετούσε στη Χωροφυλακή. Συνελήφθη μαζί με τον αδελφό μου τον Απρίλιο του 1944 και επειδή ήταν της Χωροφυλακής υπαξιωματικός τον ανέλαβε τότε η Ειδική Ασφάλεια, τον βασάνισε και τον σκότωσε ρίχνοντάς τον από την ταράτσα προς τα κάτω. Τον αδελφό μου τον εκτέλεσαν οι Ναζί.

Λοιπόν, θεωρώ πως αυτό που μου δίνετε είναι προς τιμήν του Ανδρέακου, γιατί σας μην ξεχνάτε, εμένα με τιμάτε, εμένα με λογαριάζετε, αλλά για σκεφτείτε πόσες χιλιάδες αμνημόνευτοι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης πεθαίνουν χωρίς να τους τιμήσει κανένας. Και γι' αυτό το λόγο να προσθέσω και κάπ και ίσως σας κουράζω, αλλά νομίζω ότι χρειάζεται να το πω.

Εάν νομίζατε ότι είχατε μπροστά σας μόνο τον Μανώλη Γλέζο είσατε γελασμένοι. Σωματικά είναι ο Μανώλης Γλέζος, αλλά σας μιλούσαν όλοι οι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης που δεν ζουν τώρα και που προσέφεραν τη ζωή τους για να είμαστε σήμερα εμείς ελεύθεροι. Την παραμονή από κάθε μάχη, την παραμονή από κάθε διαδήλωση πλενόμασε και λουζόμασε να μας βρει καθαρά το βόλι, να μην μας βρει ακαθάρτου, όπως κάνανε οι αρχαίοι Έλληνες. Και έλεγε ο ένας στον άλλον: εάν ζήσεις μη με ξεχνάς. Όπου κι αν σταθείς και όπου θα βρεθείς είναι σαν να είμαι κι εγώ μπροστά. Και όταν γλεντάς και όταν πίνεις και όταν χορεύεις και όταν χαιρετάς και όταν μιλάς, θα μιλάς και για μένα, μη με ξεχνάς.

Εγώ λοιπόν επειδή δεν τους ξεχνάω, γι' αυτό το λόγο δέχομαι αυτό το δώρο μ' αυτήν την έννοια. Το προσφέρω στον Ανδρέακο τον φοιτητή της Ιατρικής που υπηρετούσε στη Χωροφυλακή. Κι σας μου επιτραπεί να σας προσφέρω τη Μαύρη Βίβλο που είναι στα ελληνικά, αλλά και μεταφρασμένη στα γερμανικά, στη Σχολή Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας εις ανάμνηση της συνάντησής μας, όπου περιγράφονται όλα τα εγκλήματα της Βέρμαχτ εναντίον του ελληνικού λαού. Ευχαριστώ. **1**